

La coniugazione dei verbi al presente

...

Italian verbien preesenstaivutus

Yleistä

- Verbit ovat **teonsanojen** sanaluokka
 - Eli sanoja kuten *asua, olla, tehdä, avata, laittaa...*
- Preesenstaivutus liittyy **aikamuotoihin**. **Preesens** on tämän hetkisen ajan muoto, eli sillä ilmaistaan, mitä tapahtuu juuri nyt tai pian
 - Esim. *teen, olen, asun, laitan, avaam...*
- Verbit taipuvat **persoonassa**
 - Persoonia ovat suomeksi *minä, sinä, hän, me, te, he* (eli nk. persoonapronominit)
 - Italiaksi **io, tu, lui/lei/Lei, noi, voi, loro**

Säännöllinen taivutus (Si Parte! 1 s.56)

Useimmat italian kielen verbit taipuvat preesensissä **säännönmukaisesti**

- Verbit jaetaan kolmeen eri ryhmään niiden **perusmuodon päätteiden** mukaan
 - Perusmuotoja ovat suomeksi esim. *tehdä, avata, olla...* → italiaksi *fare, aprire, essere...* (kieliopillinen termi: **infinitiivi**)
 - Verbiryhmät ovat: **-are-verbit**, **-ere-verbit** ja **-ire-verbit**
 - Näiden verbiryhmien sisällä on joitain “alakategorioita” (kuten -orre- ja -urre-päätteiset -ere-verbit tai -ire-verbit, jotka taipuvat -isc-verbeinä) mutta niitä voi opetella yksitellen uusia verbejä opetellessa
 - Verbiryhmät taipuvat preesensissä suurimmaksi osaksi samalla tavalla (eli samoilla persoonapäätteillä)

-ARE-verbit

-are -verbit ovat siis verbejä, jotka perusmuodossa päättyvät päätteeseen -are

- Esim. *parlare*, *mangiare*, *abitare*, *aiutare*...
- Verbejä taivuttaessa päätte -are otetaan pois ja sen tilalle lisätään persoonapäätteitä:
 - **-o**
 - **-i**
 - **-a**
 - **-iamo**
 - **-ate**
 - **-ano**

Esempi

	Parlare	Abitare	Mangiare
io	parlo	abito	mangio
tu	parli	abiti	mangi
lui/lei/Lei	parla	abita	mangia
noi	parliamo	abitiamo	mangiamo
voi	parlate	abitate	mangiate
loro	parlano	abitano	mangiano

-ERE-verbit

-ere -verbit ovat siis verbejä, jotka perusmuodossa päättyvät päätteeseen -ere

- Esim. *prendere*, *chiudere*, *leggere*, *scrivere*...
- Verbejä taivuttaessa päätte -ere otetaan pois ja sen tilalle lisätään persoonapäätteitä:
 - **-o**
 - **-i**
 - **-e**
 - **-iamo**
 - **-ete**
 - **-ono**

Esempi

	<u>Prendere</u>	<u>Chiudere</u>	<u>Scrivere</u>
io	prendo	chiudo	scrivo
tu	prendi	chiudi	scrivi
lui/lei/Lei	prende	chiude	scrive
noi	prendiamo	chiudiamo	scriviamo
voi	prendete	chiudete	scrivete
loro	prendono	chiudono	scrivono

-IRE-verbit

-ire -verbit ovat siis verbejä, jotka perusmuodossa päättyvät päätteeseen -ire

- Esim. *dormire*, *sentire*, *aprire*, *seguire*...
- Verbejä taivuttaessa pääte -ire otetaan pois ja sen tilalle lisätään persoonapäätteitä:
 - -o
 - -i
 - -e
 - -iamo
 - -ite
 - -ono

Esempi

	<u>Dormire</u>	<u>Sentire</u>	<u>Aprire</u>
io	dormo	sento	apro
tu	dormi	senti	apri
lui/lei/Lei	dorme	sente	apre
noi	dormiamo	sentiamo	apriamo
voi	dormite	sentite	aprite
loro	dormono	sentono	aprono

-ISC-verbit

-isc-verbit voidaan mieltää -ire-verbien alakategoriaksi

- Myös nämä päättyvät perusmuodossaan päätteeseen *-ire*
 - Niitä ei siis voi päälle päin erottaa muista -ire-verbeistä → pitää opetella yksitellen, mitkä verbit ovat tällaisia
- Ne käyttävät samoja persoonapäätteitä, kuin muutkin -ire-verbit, mutta päätteen eteen lisätään yksikkömuodoissa sekä monikon kolmannessa persoonassa **-isc**
 - **-isco** /ko/
 - **-isci** /shi/
 - **-isce** /she/
 - -iamo
 - -ite
 - **-iscono** /-kono/

Esempi

	<u>Preferire</u>	<u>Pulire</u>	<u>Finire</u>
io	prefer isco	pul isco	fin isco
tu	prefer isci	pul isci	fin isci
lui/lei/Lei	prefer isce	pul isce	fin isce
noi	prefer iamo	pul iamo	fin iamo
voi	prefer ite	pul ite	fin ite
loro	prefer iscono	pul iscono	fin iscono

Epäsäännölliset verbit

Kuten muissakin kielissä, myös italian kielessä on verbejä, jotka eivät taivu näiden sääntöjen mukaan

- Epäsäännöllisyys näkyy kuitenkin yleensä verbin vartalossa (eli muussa kuin persoonapäätteessä)
 - → epäsäännöllisetkin verbit saavat siis yleensä samat persoonapäätteet kuin muutkin verbit
- Näitä verbejä opetellaan yksitellen, suurimpaan osaan niistä ei ole sääntöjä

Esempi

	<u>Avere</u>	<u>Essere</u>	<u>Andare</u>	<u>Venire</u>
io	ho	sono	vado	vengo
tu	hai	sei	vai	vieni
lui/lei/Lei	ha	è	va	viene
noi	abbiamo	siamo	andiamo	veniamo
voi	avete	siete	andate	venite
loro	hanno	sono	vanno	vengono

Esempi

	<u>Fare</u> (= fac ere)	<u>Dire</u> (= dic ere)	<u>Bere</u> (= bev ere)
io	faccio	dico	bevo
tu	fai	dici	bevi
lui/lei/Lei	fa	dice	beve
noi	facciamo	diciamo	beviamo
voi	fate	dite	bevete
loro	fanno	dicono	bevono

Kestopreesens

- Kestopreesensillä pystyt ilmaisemaan, mitä olet tekemässä juuri tällä hetkellä
 - Se kuitenkin ilmaisee samaa, kuin tavallinenkin preesens, joten sitä ei ole pakko käyttää missään kohtaa. Taitava kielenkäyttäjä kuitenkin pystyy käyttämään niitä sekaisin ilmaistakseen itseään monipuolisemmin
- Kestopreesensillä voi ilmaista vain aktiivista tekemistä, ei esim. faktoja
- Kestopreesensiä ei voi muodostaa olotilaa ilmaisevista verbeistä (per es. *Essere, rimanere, stare bene/male, avere freddo/caldo....*)
- Myös *stare* + *per* + *infinitiivi* = olla alkamassa tekemään jotakin
 - “Sto per preparare colazione, ne vuoi anche tu?”

Kestopreesens: taivutus

- Kestopreesens muodostetaan kahdesta verbistä: apuverbistä *stare* ja pääverbistä
 - *Stare* taivutetaan preesensissä
 - → sto, stai, sta...
 - Pääverbistä muodostetaan nk. *gerundi*-muoto
 - *Gerundi* muodostetaan verbin perusmuodosta ottamalla pois perusmuodon päätte (per es. aspettARE, dormIRE, prendERE) ja laittamalla sen tilalle seuraavat päätteet:
 - -are-verbit: -ando → aspettando
 - -ere- ja -ire-verbit: -endo → prendendo, dormendo
 - Esempi: “Non mi disturbare, sto prendendo una pausa”/ “Ma cosa fai? Stai dormendo?”/ “Sto aspettando ancora l'autobus, deve essere in ritardo”
 - Gerundimuoto on aina taipumaton ja sitä käytetään myös muissa yhteyksissä. Sen muodostus kannattaa siis muistaa

Kestopreesens: taivutus

- Epäsäännölliset taivutukset
 - Gerundimuodot ovat todella säännöllisiä
 - Ainoat muistettavat ovat tuttu kolmikko *fare*, *bere* ja *dire*
 - Samoin kuin monissa muissakin näiden taivutusmuodoissa, muodostetaan gerundikin näiden verbien kansanlatinaan pohjautuvasta vartalosta
 - Fare → *facere* → *facendo*
 - Bere → *bevere* → *bevendo*
 - Dire → *dicere* → *dicendo*